

Závěr

Rodičovská zodpovědnost je výsledkem vývoje právní úpravy, vývoje, který trval staletí. Vždyť prapočátky rodičovské zodpovědnosti lze najít již v starověkém Římu v institutu otcovské moci. Během tohoto vývoje musely některé původní charakteristické znaky ustoupit novějším řešením – tak došlo k zrovnoprávnění rodičů, odstranění rozdílu mezi manželskými a nemanželskými dětmi, a zrovnoprávnění dětí a rodičů v tomto vztahu.

Právními prameny rodičovské zodpovědnosti jsou normy obsažené v různorodých předpisech. Například ObčZ bude upravovat zákonné zastoupení mezi rodiči a dítětem, OSŘ řízení o ustanovení opatrovníka, ZOSPOD některé zásahy do rodičovské zodpovědnosti a trestní zákoník úpravu skutkových podstat trestných činů ohrožujících integritu rodiny. Mezinárodněprávní úmluvy zejména v posledních desetiletích upravují jak práva dítěte, tak i dílčí otázky týkající se rodičovské zodpovědnosti.

Obsah rodičovské zodpovědnosti tvoří práva a povinnosti rodičů i dítěte. Rodiče jsou povinni a oprávněni zároveň pečovat o nezletilé dítě, zastupovat nezletilého jako i spravovat jmění dítěte. Za nedostatečnou považují zejména ochranu jmění dítěte spravovaného jeho rodiči.

Těmto právům a povinnostem mají kontrolovat práva a povinnosti dítěte. V mojí práci jsem vyjádřil názor, že dítěti není v právním řádu garantován stejný prostor pro výkon těchto práv. Nicméně dle právní úpravy *de lege ferenda* bude postavení dítěte značně posíleno a to také díky exaktnější definici participačních práv dítěte. V této části jsem se taky okrajově zabýval právem dítěte znát svůj genetický původ, které jakkoli vyplývá z Úmluvy o právech dítěte, do naší právní úpravy dle mého názoru zatím nebylo řádným způsobem provedeno.

Vztahy z rodičovské zodpovědnosti mohou vznikat mezi několika subjekty. Subjektem těchto vztahů bude na jedné straně vždy dítě, na straně druhé to budou v ideálním případě rodiče dítěte, nicméně rodiče mohou být ve výkonu rodičovské zodpovědnosti v různém rozsahu nahrazeni. Tyto subjekty vstupují do tohoto vztahu buď za účelem úplného zastoupení rodičů v tomto vztahu (osvojitel a v některých případech poručník) nebo naopak zastupují rodiče ve výkonu rodičovské zodpovědnosti pouze dílčím způsobem (například opatrovník pro správu jmění).

Zásahy do výkonu rodičovské zodpovědnosti představují nápravu ve způsobu výchovy dítěte prováděné rodičem anebo v chování dítěte samotného. Tyto instrumenty nemají pouze

výchovnou funkci – některé jsou totiž také sankcemi za dosavadní výkon rodičovské zodpovědnosti.

Nejmírnější zásahy jsou obsaženy v ZOSPOD (preventivní a poradenská činnost). ZOR obsahuje relativně širokou škálu zásahů do rodičovské zodpovědnosti, některé důsledky těchto zásahů ale ZOR neřeší vyhovujícím způsobem (například otázku styku rodiče, který byl zbaven rodičovské zodpovědnosti, s jeho dítětem). Nejprísnějším zásahem do rodičovské zodpovědnosti je uložení ochranné výchovy dle ZSVM.

Právní úprava *de lege ferenda* reaguje na nedostatky v úpravě rodičovské zodpovědnosti, vesměs však na ní navazuje. Není mým úkolem předem hodnotit, zda zavedením rodičovské odpovědnosti dojde k vyřešení všech problémových bodů rodičovské zodpovědnosti – to bude muset ukázat praxe.

Cílem mojí diplomové práce bylo podat obsahový přehled a lépe se seznámit s institutem rodičovské zodpovědnosti. Musím zkonstatovat, že zcela zásadní problém plyne již z povahy tohoto vztahu, kde rodič je v postavení fakticky silnějšího. Dítěti je sice garantována rovnost ve vztahu, ale jako fakticky slabšímu partnerovi mu musí právní řád poskytovat záruky na uplatňování svých práv. Myslím si, že v tomto ohledu ještě má naše právní úprava co dohánět. Nejde ani tak o to, že by tyto nástroje neexistovaly (např. kontrola dle ZOSPOD, možnost aby dítě samotné nahlásilo porušování nebo zneužívání rodičovské zodpovědnosti ze strany rodičů), ale informovanost dětí je v tomto směru velice podceňována. Děti dle mého názoru neuvědomují, že mohou proti vlastním rodičům podniknout právní kroky. To považuji za problém a zároveň místo pro zlepšení.